

PVV wil ethische code voor leraren

De PVV heeft in de Tweede Kamer een motie ingediend om de sociale veiligheid in het onderwijs te vergroten: in een ethische code moet worden vastgelegd dat leraren zich in politiek opzicht neutraal moeten uiten jegens hun leerlingen/studenten.¹ De indiener, oud-docent Beertema, geeft als voorbeeld van laakbaar leraarsgedrag dat een lerares 'gewoon tien minuten lang een politicus die haar niet bevalt, zit te bashen, (...) in een klas die niks mag terugzeggen'.^{2,3} Hij bedoelt dus dat leraren hun positie niet mogen misbruiken voor het bedrijven van politieke propaganda of antipropaganda of voor het geven van stemadviezen.⁴ Dat sluit aan bij artikel 2,j van de 'Declaration on Professional Ethics' van Education International (EI), die de Aob en CNV-O in 2001/2004 ondertekend hebben: 'Educational personnel shall ensure that the privileged relationship between teacher and student is not exploited in any way, particularly in order to proselytise or for ideological control'.⁵ Toch maakt de PVV weinig kans dat haar motie op 9 april wordt aangenomen, niet alleen omdat de gewenste onpartijdigheid veel te ruim geformuleerd is, maar ook omdat de gedragscode volgens de PVV niet door de professionele beroepsgroep zelf maar door de rijksoverheid moet worden opgesteld.

Hoe staat het eigenlijk met de professionele beroepscode voor leraren in Nederland? Per 1/8/2017 werd de Wet Beroep Leraar van kracht.⁶ Op elke school zou in overleg met de leraren een Professioneel Statuut worden opgesteld waarin de professionele ruimte werd vastgelegd die leraren zouden krijgen binnen het kader van hun beroepscode. Deze beroepscode, de Professionele Standaard, zou worden opgesteld door het landelijke Lerarenparlement, onder begeleiding van de Onderwijscoöperatie. Inmiddels is de Onderwijscoöperatie ter ziele, krijgt het Lerarenparlement geen subsidie meer, en staat er nog geen beroepscode op papier. Prof. Rinnooy Kan heeft geadviseerd dat de professionele beroepsgroep van leraren van onderop, per sector, moet worden opgebouwd en de regering heeft besloten in dat verband geen eigen initiatieven te ontplooien.⁷ Het wachten is dus op professionele gremia (of lerarenopleidingen?) die het initiatief nemen om voor hun onderwijssector een concept-beroepscode te ontwikkelen.⁸

Ondertussen komen er steeds meer signalen dat leerlingen/studenten, leraren/docenten en leidinggevenden zitten te springen om een ethische code waaraan het handelen van leraren/docenten getoetst kan worden. Ik geef hieronder vier voorbeelden.

VERTROUWEN IN DE PROFESSIONALITEIT VAN LERAREN. Op 2 april jongstleden werd niet alleen de eerdergenoemde PVV-motie ingediend, maar ook twee moties van D66, GL en PvdA, die zich richtten tegen een digitaal meldpunt voor klachten over linkse propaganda in de klas.⁹ Betoogd werd dat leraren door zo'n meldpunt belemmerd worden om hun professionele beroep in veiligheid en in vrijheid uit te oefenen en dat het vertrouwen in hun professionaliteit door zo'n meldpunt ondermijnd wordt. De

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29240-102.html>

(dossier Veiligheid op School, url: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/29240>)

² Bashen ≈ afkammen, zwartmaken, afzeiken

³ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail?vj=2018-2019&nr=69&version=2

⁴ Zie ook: <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/propaganda-in-de-klas/> (13/5/2018)

⁵ <https://ei-ie.org/en/detail/14611/ei-declaration-on-professional-ethics> (Education International 2001)

http://accrs.ei-ie.org/wp-content/uploads/2014/11/EI-Declaration-on-Professional-Ethics_eng.pdf

⁶ <https://www.aob.nl/wp-content/uploads/2017/08/Folder-Wet-Beroep-Leraar.pdf>

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2018/06/11/kamerbrief-over-vervolg-implementatie-wet-beroep-leraar-en-lerarenregister>

<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/rapporten/2018/11/13/verkenning-leraren>

<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2019/03/07/kamerbrief-met-reactie-op-het-advies-verkenning-leraren>

⁸ Initiatieven van de sectorraden of van de vakbonden liggen minder voor de hand, aangezien zij mede de belangen van de school-als-bedrijf resp. van de professional-als-werknemer verdedigen, terwijl professionals primair het belang van hun cliënten en van de samenleving voor ogen hebben. De sectorraad van het universitaire onderwijs (VSNU) heeft vorig jaar zelfs ingestemd met de afschaffing van de beroepscode voor universitaire docenten (<http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/gedragscode-wetenschappelijke-integriteit/>).

⁹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29240-92.html>

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29240-95.html>

indieners schermen hier met de vermeende professionaliteit van leraren, terwijl één van de basisvoorwaarden voor professioneel handelen (en voor het opeisen van professionele handelingsruimte) niet vervuld is: een ethische beroepscode in combinatie met gedegen procedures voor zelfregulatie van de beroepsgroep. Het vertrouwen in de professionaliteit van professionals berust mede op hun bereidheid jegens collega's en derden rekenschap af te leggen van hun handelen in het licht van de beroepscode, en op de bereidheid van de beroepsgroep om klachten inzake vermeende schending van haar beroepscode in behandeling te nemen.

GRENZEN AAN DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING. Iedere burger kan aanspraak maken op de grondwettelijke vrijheid van meningsuiting, althans binnen de grenzen van de wet. Maar onderwijsprofessionals moeten nauwere grenzen in acht nemen. Het is bij uitstek de taak van hun beroepsgroep een beroepscode op te stellen om die grenzen zo duidelijk mogelijk te markeren en zodoende steun te bieden bij de ethische reflectie van alle betrokkenen. In de afgelopen zes maanden escaleerden verscheidene incidenten ten gevolge van het feit dat die reflectie niet uit de verf kwam: de Zutphense natuurkundedocent, de techniekinstructeur in Hoofddorp, de docenten en bestuurders die de Nashvilleverklaring hadden ondertekend, de Utrechtse facebookcommentator.¹⁰ In dit verband kan ook worden gewezen op een recente Kamermotie van de SP om de 'mediapaniek' van onderwijsbesturen te beteugelen als een van hun docenten negatief in het nieuws komt.¹¹

EI-DECLARATION:⁵ Education personnel shall (...) respect the provisions (...) concerning student's rights (article 4.a). Scholen, en de leraren daarbinnen, moeten zich aan de regels houden die zijn opgesteld om de belangen van leerlingen te beschermen, maar veelal ziet de schoolleiding daar te weinig op toe. Zie bijvoorbeeld de recente Kamervragen van Kirsten van den Hul (PvdA) over de schoolregels betreffende het aantal proefwerken dat leerlingen maximaal per dag mag worden voorgeschoteld.¹² Daarom is het gewenst dat de beroepsgroep ook in een eigen beroepscode vastlegt dat 'noncompliance' in principe onprofessioneel is.

EI-DECLARATION:⁵ Educational personnel shall exercise authority with justice and compassion (article 2.i), shall maintain professional relations with students (article 2.d), shall respect the rights of all children to benefit from the provisions identified in the UNCRC (article 2.a). Bijvoorbeeld:¹³ Minderjarigen mogen niet worden blootgesteld aan belediging (onrechtmatige aantasting van hun eer en goede naam, VRK 16.1) of aan wrede, onmenselijke of ontorende behandeling c.q. bestrafing (VRK 37.a). Zij moeten worden beschermd tegen alle vormen van lichamelijk en geestelijk geweld (VRK 19). De schooldiscipline dient te worden gehandhaafd op een wijze die verenigbaar is met hun menselijke waardigheid (VRK 29.2).

Dit is een hele mondvol, maar ik wil met deze bloemlezing van bestaande ethische voorschriften aannemelijk maken dat leerlingen/studenten met enig recht nog het één en ander te wensen hebben op het vlak van de humanisering van het onderwijs. Dergelijke desiderata verdienen daarom als streefnormen te worden opgenomen in beroepscodes van Nederlandse leraren en docenten. Vinden ze dat teveel gevraagd, dan moeten ze ook niet (bij monde van D66 en SP) klagen over het feit dat de wet *Sociale Veiligheid op School* hun geen extra bescherming biedt tegen offensief gedrag van getergde leerlingen.¹⁴

Wes Holleman

weblog onderwijs 8-4-2019

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹⁰ <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/docent-natuurkunde-betwijfelt-nine-eleven/>
<http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/zendbrief-tegen-zedenverwildering/>
<http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/christen-op-een-openbare-zwarte-school/>
<https://www.dub.uu.nl/nl/nieuws/roep-om-volkert-ontzettend-stom-om-dat-op-facebook-te-zetten>

¹¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29240-99.html>

¹² <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2019Z06261&did=2019D13051>

<https://www.facebook.com/nos/posts/2723012524380955>

https://www.reddit.com/r/thenetherlands/comments/b6fjxw/meer_toetsen_dan_mag_op_school zeg je er iets van/

¹³ UNCRC=VRK (Verdrag inzake de Rechten van het Kind). Url: <http://boes.org/un/dutun-b.html>

¹⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29240-93.html>